

מערכת ההשכלה הגבוהה 2010 – 2019:

עשור של מצוינות אקדמית: הכפלת תקציבים, הנגשה וחיזוק המחקר

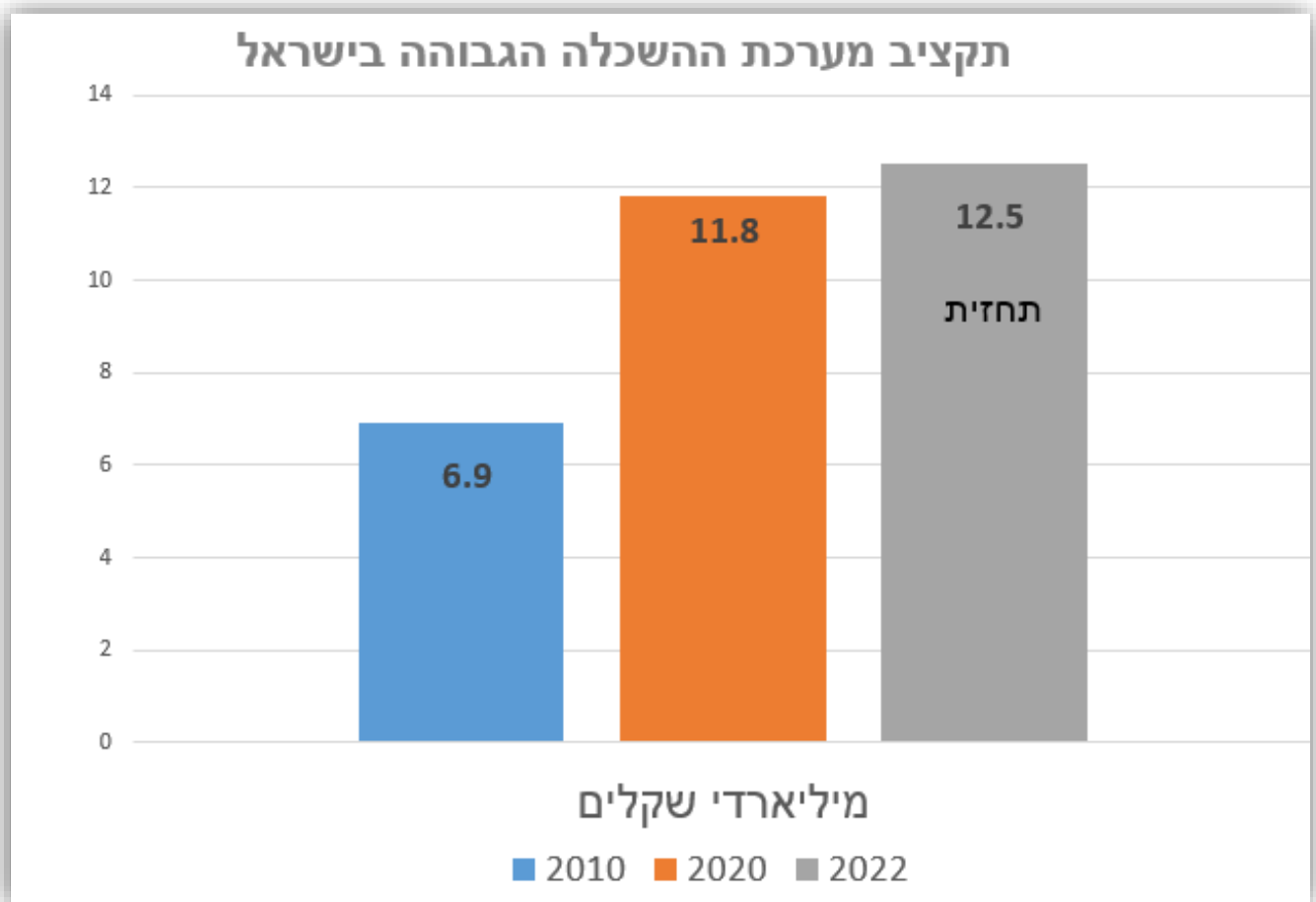
- הכפלת תקציב מערכת ההשכלה הגבוהה: מ-6.9 מיליארד ש"ח (2010) ל-11.8 מיליארד ש"ח (2020)
- דירוג ה-OECD: ישראל שומרת על המקום השני בעולם בשיעור האקדמאים בעלי השכלה על תיכונית וגבוהה בקרב גילאי 25-64
- לאורך עשור גידול משמעותי במספר הסטודנטים בישראל בכלל התארים.
- מאמצע העשור הנוכחי ישנה מגמת יציבות במספר הסטודנטים בעיקר בתואר הראשון, בשנתיים האחרונות ניכרת עליה במספרם.
- תחומי לימוד לתואר ראשון: לימודי הנדסה - מסלול הלימודים הגדול ביותר בישראל.
- הכפלת מספר הנשים בלימודי מדעי המחשב (לרבות מתמטיקה וסטטיסטיקה).
- הנגשת ההשכלה הגבוהה בפריפריה: תוך 4 שנים גידול של מעל 8,000 סטודנטים שהגיעו מיישובים הממוקמים באשכולות חברתיים-כלכליים נמוכים (אשכולות 1-4).
- הנגשת ההשכלה הגבוהה לחברה הערבית: לראשונה מעל 50,000 סטודנטים מהחברה הערבית.
- התכנית למצוינות בקרב יוצאי אתיופיה: תוך 5 שנים גידול של 35% במספר הסטודנטים יוצאי אתיופיה
- מהפכת הלמידה האקדמית דיגיטלית: גילאי 40 + חוזרים לאקדמיה.
- התעצמות המחקר – תוך עשור: הוכפל פי 3 התקציב השנתי של קרנות המחקר בישראל.
- גידול משמעותי בזכויות בקרנות מחקר ובפרסומים אקדמיים

יו"ר ות"ת, פרופ' יפה זילברשץ: "העשור הנוכחי התאפיין במצוינות ופריחה אדירה של המערכת האקדמית. התקציבים הגדולים אפשרו למערכת להרחיב את תכניות ההנגשה ולפתוח את שערי האקדמיה לכלל הקבוצות באוכלוסייה. יש גידול משמעותי בהשקעות במחקר, בקרנות ובתשתיות כמו גם בנושאי דגל: מדעי הנתונים ובינה מלאכותית, רפואה מותאמת אישית ומדע וטכנולוגיה קוונטים. כמו כן, מספר הפרסומים האקדמיים גדל, ובזכות התכנית הלאומית לחיזוק מקצועות ההייטק לימודי הנדסה הם מסלול הלימודים המבוקש ביותר בישראל. מהפכת הלמידה האקדמית דיגיטלית בעיצומה וכן לראשונה המערכת מקדמת לימודי יזמות וחדשנות ופתיחת האקדמיה לשיתופי פעולה עם התעשייה".

סיו"ר מל"ג, פרופ' אדו פרלמן: "המל"ג השקיעה בעשור האחרון חשיבה אקדמית יצירתית ומשאבים רבים בקידום מצוינות אקדמית במחקר ובהוראה, בהנגשת ההשכלה הגבוהה לכל רבדי האוכלוסייה ע"י פיתוח קשת רחבה של תחומי לימוד במוסדות להשכלה גבוהה הפרוסים בכל הארץ המאפשרת לכל אזרח בישראל לרכוש השכלה גבוהה. האוניברסיטאות הישראליות ממוקמות בצמרת הדירוגים הבינלאומיים והחוקרים הישראלים זוכים להישגים רבים בעבודתם. המערכת האקדמית בישראל תמשיך לשילובם בתעשייה ובמחקר של כלל המגזרים, בדגש על מגדר, פריפריה ואוכלוסיות ייחודיות".

1. הכפלת תקציב מערכת ההשכלה הגבוהה:

לאחר עשור (2000 – 2010) אשר התאפיין בירידה חדה בתקציבי המחקר והפיתוח, העשור הנוכחי התאפיין בהכפלת תקציב מערכת ההשכלה הגבוהה (מ-6.9 מיליארד שקלים ב-2010 ל-11.8 מיליארד שקלים ב-2020, התקציב הגדול ביותר שניתן מאז ומעולם להשכלה הגבוהה בישראל). בשנת 2022 התקציב השנתי צפוי לעבור את 12 מיליארד שקלים.

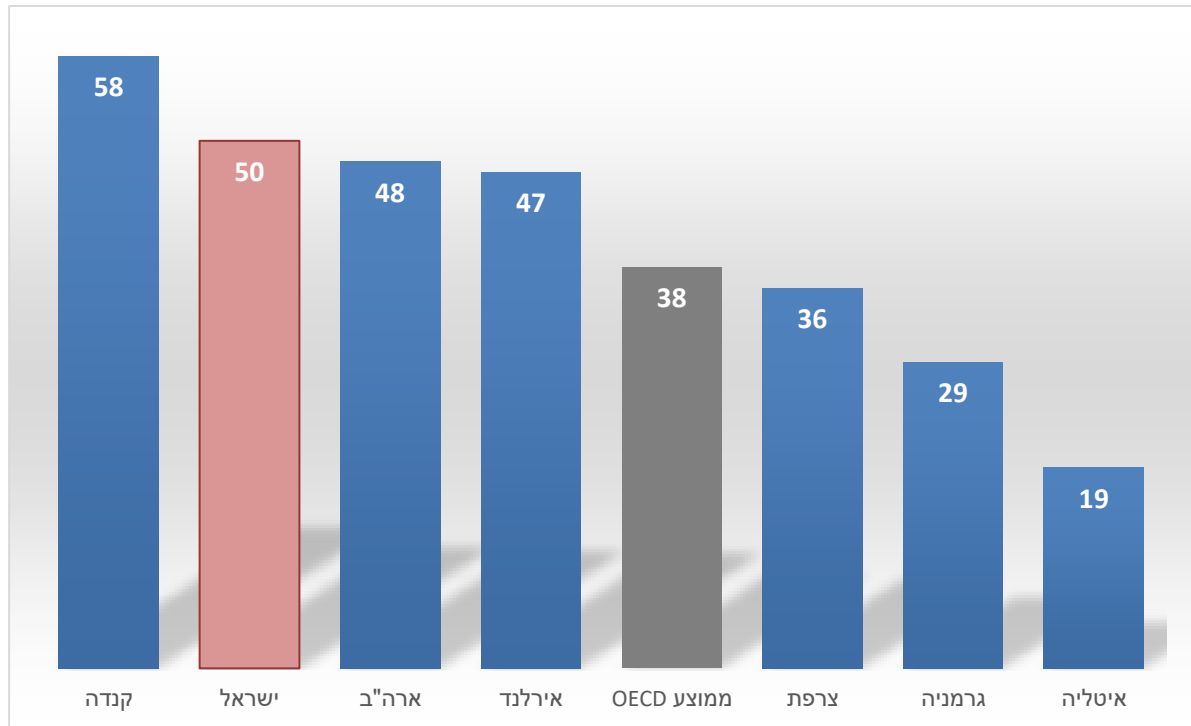
2. דירוג ה-OECD: ישראל שומרת על המקום השני בעולם בשיעור האקדמאים בעלי השכלה על תיכונת

וגבוהה בקרב גילאי 25-64

דו"ח ה-OECD שפורסם באחרונה¹ (ספטמבר 2019) דירג את ישראל במקום השני בעולם (אחרי קנדה) בשיעור האזרחים בגילאי 25-64 בעלי השכלה על תיכונת ואקדמית (50%). בכך ישראל שומרת על המקום השני, זו השנה השנייה ברציפות.

¹ EDUCATION AT A GLANCE, 2019

• **דו"ח ה-OECD 2019: שיעור האקדמאים בעלי השכלה על תיכונית וגבוהה בקרב גילאי 25-64**

3. לאורך העשור גידול משמעותי במספר הסטודנטים בכלל התארים

- מאמצע העשור הנוכחי ישנה מגמת יציבות במספר הסטודנטים בעיקר בתואר הראשון, בשנה האחרונה נרשמה עליה במספרם והצפי הוא שעלייה זו תימשך גם בשנת תש"ף.

על פי הערכות, בשנת תש"ף צפויים ללמוד ב-61 המוסדות האקדמיים בישראל 313,600 סטודנטים², בהם: 236,450 סטודנטים לתואר ראשון, 64,180 סטודנטים לתואר שני, 11,870 סטודנטים לתואר שלישי ו-1,100 סטודנטים ללימודי תעודה³.

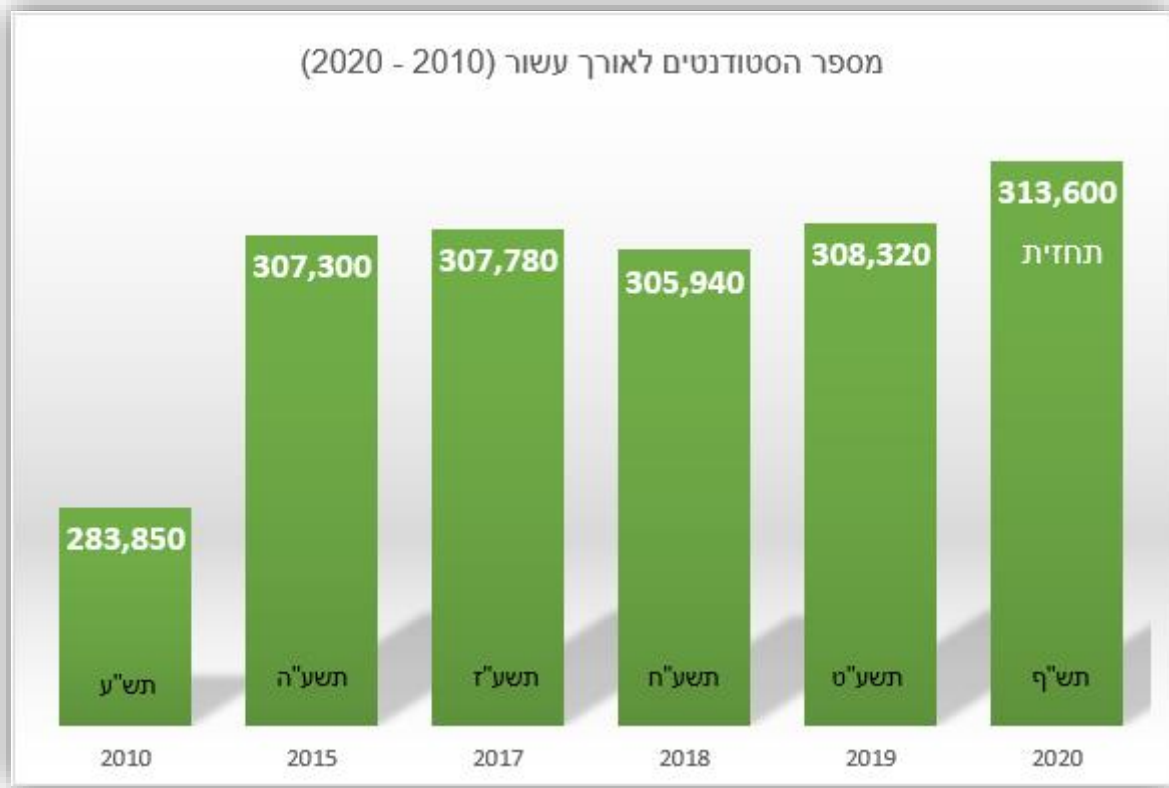
כאשר בוחנים את מספר הסטודנטים לאורך עשור ניכר כי בשנים הראשונות של העשור, תש"ע-תשע"ה (2010 – 2015), נמשכה מגמת העלייה במספר הסטודנטים בכלל התארים אם כי בקצב איטי יותר לעומת השנים הקודמות. המחצית השנייה של העשור, תשע"ו – תשע"ט (2015-2019), מאופיינת ביציבות במספר הסטודנטים הכולל.

בשנת תשע"ט למדו בכלל המוסדות להשכלה גבוהה 308,320 סטודנטים לעומת 283,850 בשנת 2010. מאז שנת תשע"ה נכרת מגמת יציבות במספר הסטודנטים הכללי. בשנת תשע"ח נרשמו ירידות קלות בעיקר בתואר הראשון. בשנת תשע"ט, עלה מספר הסטודנטים לתואר ראשון בכ-1,500 והגיע ל-232,365, ובהתאם לתחזיות שהתקבלו מהמוסדות להשכלה גבוהה, בתש"ף אנו צופים שמספרם יעלה בכ-4,100 ויגיע ל-236,450.

² נתוני הסטודנטים המופיעים בדוח זה התקבלו מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בתיאום ובהנחיית הוועדה לתכנון ולתקצוב של המועצה להשכלה גבוהה.

³ נתוני התחזית כוללים את הלומדים באוניברסיטה הפתוחה. נתוני האוניברסיטה הפתוחה אינם כוללים כותבי עבודות. על פי נתוני האו"פ מדובר על 3,358 בתואר הראשון ו-174 בתואר שני בתשע"ט ו-3,500 בתואר הראשון ו-180 בתואר השני בתש"ף. נתונים אלו דווחו לראשונה ע"י האו"פ ללמ"ס החל מתשע"ט.

הגידול שאנו צופים בתש"ף יחול בכל המוסדות להשכלה גבוהה, החל באוניברסיטאות המחקר, באוניברסיטה הפתוחה, במכללות האקדמיות המתקצבות והן החוץ תקציביות ובמכללות האקדמיות לחינוך.

מגמת הגידול בתארים המתקדמים נמשכת. במהלך העשור מספר הסטודנטים לתואר שני גדל מ- 50,270 סטודנטים (תש"ע) ל- 64,180 סטודנטים (תחזית לתש"ף). בלימודי התואר השלישי חל גידול מ- 10,570 סטודנטים (תש"ע) ל- 11,870 סטודנטים (צפי לתש"ף).

ראיה רב שנתית – סטודנטים לפי תארים

תחזית ל- תש"ף	תשע"ט	תשע"ח	תשע"ז	תשע"ה	תש"ע	תש"ס	תש"ן	
313,600	308,320	305,940	307,780	307,300	283,850	199,240	89,060	סה"כ
236,450	232,365	230,895	232,510	235,300	221,810	159,560	68,250	תואר ראשון
64,180	63,180	62,655	62,960	59,700	50,270	31,340	16,100	תואר שני
11,870	11,720	11,350	11,000	10,890	10,570	6,650	3,910	תואר שלישי
1,100	1,055	1,040	1,310	1,410	1,200	1,690	800	תעודה

הערה: מועד איסוף נתוני התחזית מתבצע על פי רוב כחודש לפני תחילת שנת הלימודים. ייתכנו שינויים קלים בתחזית לאור רישום סטודנטים בפתיחת השנה ובמועדים מאוחרים יותר.

4. תחומי לימוד לתואר ראשון – לימודי הנדסה מסלול הלימודים הגדול ביותר בישראל

- אחד מכל ארבעה סטודנטים - מעל 50,000 סטודנטים בישראל לומדים תכניות לימודים בהנדסה ובתחום מדעי המחשב ומתמטיקה.
- שנה שנייה ברציפות שלימודי הנדסה (35,041) עקפו את לימודי מדעי החברה (34,324). לאורך עשרות שנים מדעי החברה נחשבו למסלול הלימודים המבוקש ביותר.
- תוך עשור: זינוק של 80% במספר הסטודנטים למדעי המחשב. בשנת תשע"ט 16,780 סטודנטים למדו מדעי המחשב (לרבות מתמטיקה וסטטיסטיקה) לעומת 9,122 בלבד בשנת תש"ע.
- לאורך העשור חלו ירידות של כ-20% עד 25% במסלולי משפטים ומנהל עסקים שנחשבו בתחילת העשור ללימודים מאוד מבוקשים.
- מגמת הירידה במדעי הרוח: במ"ג מקדמים תכנית לקידום מדעי הרוח לרבות שילוב עם תחומי לימוד אחרים.

הישג מרשים לתכנית הלאומית לחיזוק מקצועות הנדסה והייטק: מנתוני תשע"ט עולה כי זו השנה השנייה ברציפות בה לימודי הנדסה הם מסלול הלימודים הנלמד ביותר בישראל (35,041 סטודנטים המהווים 18.4%). לימודי הנדסה עקפו את מדעי החברה (34,324 סטודנטים המהווים 18%) שלאורך שנים נחשבו לתחום הלימודים הגדול ביותר בישראל. חיזוק מקצועות הייטק בא לידי ביטוי גם בזינוק מרשים של 80% במספר הסטודנטים הלומדים תכניות במתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב (16,780 סטודנטים בתשע"ט לעומת 9,122 סטודנטים בתש"ע). משקלול הנתונים עולה כי אחד מכל ארבעה סטודנטים (מעל 27%) בישראל לומד את מקצועות ההנדסה ומדעי המחשב, מתמטיקה וסטטיסטיקה (51,821 סטודנטים מתוך 190,648 סטודנטים לתואר ראשון).

תחומי לימוד לתואר ראשון – ראייה רב שנתית לאורך עשור

תחום לימודים	תש"ע	תשע"ג	תשע"ו	תשע"ח	תשע"ט
לימודי הנדסה	31,918	31,867	33,390	34,599	35,041
מדעי הרוח	13,849	14,248	12,074	11,051	10,698
חינוך והכשרה להוראה	22,502	26,439	30,969	32,244	31,683
מקצועות האומנות והעיצוב	5,530	5,343	5,939	5,927	5,990
מדעי החברה	41,171	40,925	37,130	34,030	34,324
עסקים ומדעי הניהול	19,463	23,232	18,706	18,463	18,711
משפטים	15,790	16,189	15,217	13,168	12,223
רפואה	1,457	1,804	2,089	2,168	2,047
מקצועות עזר רפואיים	8,185	9,746	12,534	12,376	12,913

מתמטיקה המחשב	9,122	10,924	12,992	15,553	16,780
המדעים הפיסיקליים	2,484	2,365	2,660	2,699	2,644
המדעים הביולוגיים	4,675	4,893	4,974	4,745	4,831
חקלאות	970	1,099	1,153	1,009	963
אדריכלות	1,623	1,736	1,790	1,814	1,800

הערות:

- 1. הנתונים לא כוללים את האו"פ. כמו כן ייתכנו עדכונים בנתוני תשע"ט
- 2. לימודי הנדסה כוללים את התחומים הבאים: הנדסת חשמל ואלקטרוניקה, הנדסת מחשבים ותוכנה, הנדסת מערכות מידע, הנדסה אזרחית, הנדסת מכונות, הנדסה כימית וחומרים, הנדסת תעשייה וניהול והנדסות אחרות.

במסגרת התכנית הרב שנתית לחיזוק מסלולי ההייטק ולאור החלטת הממשלה בנושא ות"ת הקצתה תמריצים בהיקף של מאות מיליוני שקלים למוסדות האקדמיים לטובת קליטה של סטודנטים, חברי סגל אקדמי ובנייה ושדרוג של תשתיות מחקר והוראה, לכך יש להוסיף עידוד של פתיחת תכניות לימודים חדשניות בתחומי ההייטק. במל"ג סבורים כי המגמה צפויה להמשיך ולהתרחב גם בשנים הבאות.

מהנתונים עולה עוד שלאורך העשור חלו ירידות של כ-20% עד 25% במסלולי משפטים ומנהל עסקים שנחשבו בתחילת העשור ללימודים מאוד מבוקשים. משפטים ירדו מ-15,790 בשנת תש"ע ל-12,223 בשנת תשע"ט ומנהל עסקים ירדו משיא של 23,232 סטודנטים בשנת תשע"ג ל-18,711 סטודנטים בלבד בשנת תשע"ט.

מגמת הירידה בלימודי מדעי הרוח: במל"ג מקווים בקרוב להשלים את התכנית לקידום מדעי הרוח באוניברסיטאות תוך הנגשתם למגוון גדול של סטודנטים ושילובם בתחומי הלימוד השונים. במל"ג מדגישים כי השינויים הטכנולוגיים מחייבים את העולם האקדמי לעשות את ההתאמות הנדרשות, ובמקום החלוקה המסורתית לפקולטות השונות, האקדמיה פועלת לשבירת מחיצות וליצירת מסלולי לימוד אינטרדיסציפלינריים אשר יקנו כלים מגוונים לבוגריה. כך למשל סטודנטים להייטק, מדעים מדויקים, כלכלה ומנהל עסקים יוכלו לשלב בלימודי התואר גם פילוסופיה, ספרות ואמנות, היסטוריה, לימודי תרבות ועוד.

5. נשים - תחומי לימוד לתואר ראשון:

- הכפלת מספר הסטודנטיות הלומדות מדעי המחשב (לרבות מתמטיקה וסטטיסטיקה)
- גידול משמעותי במספר הסטודנטיות הלומדות הנדסה

הגידול המרשים במקצועות ההייטק בא לידי ביטוי גם בפילוח תחומי הלימוד של הנשים. מהנתונים עולה כי מאז תחילת העשור הוכפל מספרן של הסטודנטיות הלומדות תואר ראשון במדעי המחשב (לרבות מתמטיקה וסטטיסטיקה) מ-2,622 (בשנת 2010) ל-5,602 סטודנטיות בשנת 2019. גידול משמעותי נרשם גם בלימודי ההנדסה: מ-8,581 סטודנטיות בשנת 2010 ל-10,389 סטודנטיות בשנת 2019.

יצוין כי במסגרת התכנית הכללית לחיזוק מקצועות ההייטק, ות"ת מקדמת בשנים האחרונות תכנית ייעודיות להגדלת מספרן של הנשים הלומדות במסלולי לימוד במקצועות ההייטק, בדגש על מדעי המחשב. התכניות כוללות תמריצים כספיים למוסדות לטובת חלוקת מלגות ומענקים לסטודנטיות, סדנאות חשיפה למקצועות היי-טק, וכן במתן מעטפת תמיכה הכוללת שיעורי תגבור וליווי אישי.

בנוסף לכך, בדומה לנתונים הכלליים, גם בפילוח לתחומי לימוד אצל הנשים העשור החולף התאפיין בירידה במקצועות מדעי החברה (מ- 27,222 סטודנטיות בשנת 2010 ל-23,759 סטודנטיות בשנת 2019) ומשפטים (מ- 7,695 סטודנטיות בשנת 2010 ל-6,585 סטודנטיות בשנת 2019). כמו כן, יצוין כי בעשור החולף נרשמה עלייה משמעותית במספר הסטודנטיות בחינוך והכשרה להוראה ובמקצועות עזר רפואיים.

➤ סטודנטיות, תואר ראשון לפי תחום לימודים - לאורך עשור, 2010 - 2019

תשע"ט	תשע"ח	תשע"ז	תשע"ג	תש"ע	
10,660	10,751	11,449	12,066	11,910	מדעי הרוח ומקצועות האומנות והעיצוב
25,074	25,680	24,969	21,292	17,793	חינוך והכשרה להוראה
23,759	23,501	25,287	27,544	27,222	מדעי החברה
11,182	11,044	10,691	11,809	9,180	עסקים ומדעי הניהול
6,585	6,914	7,611	7,949	7,695	משפטים
1,205	1,302	1,228	980	804	רפואה
10,650	10,171	10,276	8,038	6,756	מקצועות עזר רפואיים
5,602	5,127	4,028	3,154	2,622	מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב
1,054	1,039	967	886	899	המדעים הפיזיקליים
3,335	3,258	3,301	3,091	2,985	המדעים הביולוגיים
517	522	572	581	582	חקלאות
10,389	9,820	8,894	8,152	8,581	לימודי הנדסה
1,245	1,225	1,135	1,054	926	אדריכלות

• הנתונים לא כוללים את האו"פ. כמו כן ייתכנו עדכונים בנתוני תשע"ט

5ב'. הנשים מהוות כ-60% ממספר הסטודנטים באקדמיה

➤ בראייה רב שנתית לאורך העשור: זינוק במספר הסטודנטיות לתואר שני

חלקן של הנשים מבין הסטודנטים עמד בתשע"ט על כ-59%, לאחר עלייה משמעותית בהשתתפותן בלימודים אקדמיים, בעיקר בשנות התשעים. הנשים מהוות כיום רוב בכל אחד מהתארים: בתואר הראשון – 58%, בתואר השני – 63% ובתואר השלישי – 53%.

גידול מרשים על פני השנים חל גם בהשתתפותן של נשים בלימודים לתארים מתקדמים. בשנת תש"ן חצה שיעורן של הנשים בקרב הלומדים לתואר שני את ה-50% ובתשע"ט הגיע, כאמור, שיעורן ל-63%. העלייה בשיעור הנשים נובעת מכניסת המכללות האקדמיות ללימודי תואר שני. שיעור הנשים בקרב הסטודנטים לתואר שלישי חצה לראשונה את ה-50% בסוף שנות התשעים ועלה בשנים האחרונות עד שהגיע ל-53% בתשע"ט.

ראייה רב שנתית – גידול בשיעור הנשים באקדמיה

תש"ן	תש"ס	תש"ע	תשע"ז	תשע"ח	תשע"ט	
53.6	57.4	54.8	57.5	58.1	58.4	תואר ראשון
50.3	57.8	58.4	61.9	62.7	63.1	תואר שני
41.3	51.1	52.7	52.6	52.8	53.2	תואר שלישי

➤ התכנית להוגנות מגדרית להגדלת ייצוגן של הנשים בקרב הסגל האקדמי:

במקביל לפעולות לעידוד נשים ללימודי הייטק, ות"ת ומל"ג פועלות להגדלת ייצוגן של הנשים גם בקרב הסגל האקדמי במוסדות להשכלה גבוהה, וקיבלו שורה של החלטות לקידום הנושא בהתאם להמלצות ועדה שהגישה מסקנות בשנת 2011 בראשות פרופ' רבקה כרמי, נשיאת אוניברסיטת בן-גוריון דאז וועדה נוספת בראשות פרופ' רות ארנון, נשיאת האקדמיה הישראלית הלאומית למדעים דאז, שהגישה דוח בשנת 2013. התכנית "להוגנות מגדרית" הולמת את העקרונות שקבעה המל"ג לקידום נשים לחברות סגל בכיר ומתבססת על המלצות ועדת פרופ' ארנון, שעיקרן העלאת המודעות להוגנות מגדרית במוסדות להשכלה גבוהה וגיוס וקידום נשים בסגל האקדמי הבכיר בכלל, ובתחומים בהם ייצוג הנשים נמוך במיוחד, כמו המדעים המדויקים ובתחומי ההנדסה השונים בפרט.

- ✓ מלגות לפוסט דוקטורנטיות מצטיינות בסכום של עד 80 אלף דולר (לשנתיים)
- ✓ מלגות לדוקטורנטיות בתחומי ההיי-טק בסך 150 אלף ₪ (לשלוש שנים) ומלגות לסטודנטיות לתואר שני בתחומי ההיי-טק בסך - 80 אלף ₪ (לשנתיים)
- ✓ פרסים בסך כמיליון שקלים בשנה למוסדות שיצטיינו בקידום ויישום הוגנות מגדרית
- ✓ תקציב ייעודי לפעילות יועצות נשיא להוגנות מגדרית במוסדות להשכלה גבוהה

6. הנגשת ההשכלה הגבוהה בפריפריה: תוך 4 שנים גידול של מעל 8,000 סטודנטים שהגיעו מיישובים

הממוקמים באשכולות חברתיים-כלכליים נמוכים (אשכולות 1-4)

➤ בשנת תשע"ט מעל 50,000 סטודנטים הגיעו מיישובים הממוקמים באשכולות חברתיים-כלכליים נמוכים (בהם ישובים ערבים וחרדים).

9-10	7-8	5-6	3-4	1-2	
3,643	48,144	* 68,480	32,670	10,335	תשע"ו
2.2%	28.6%	40.6%	19.4%	6.1%	
4,489	*67,614	42,384	34,415	12,402	תשע"ז
2.7%	40.7%	25.5%	20.7%	7.5%	
4,441	66,017	41,503	34,787	13,103	תשע"ח
2.7%	40.0%	25.2%	21.1%	7.9%	
4,609	68,247	42,038	36,383	14,158	תשע"ט
2.7%	40.0%	24.6%	21.3%	8.3%	

- הערה: בשנים תשע"ו – תשע"ז חלו שינויים בנתוני האשכולות 5-6 ו-7-8 הנובעים משינויים במיקומם של יישובים שונים באשכולות הללו.

הגידול החד במספר הסטודנטים בעשורים האחרונים בא לידי ביטוי בעיקר בהישגים משמעותיים בהרחבת הנגישות להשכלה גבוהה בקרב האוכלוסייה המתגוררת בפריפריה ובקרב קבוצות אוכלוסייה חלשות. עיבוד מיוחד שבוצע עבורנו ע"י הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בודק את האשכול החברתי-כלכלי של ישוב המגורים של הסטודנט בעת שלמד בכיתה י"ב.

מהנתונים עולה כי בין השנים תשע"ו – תשע"ט חל גידול של מעל 8,000 סטודנטים המגיעים מאשכולות חברתיים – כלכליים נמוכים 1-4 (בהם ישובים ערבים וחרדים), כך שבשנת תשע"ט מעל 50,000 סטודנטים, שיעור של כ-30% מסך הסטודנטים לתואר ראשון הגיעו מיישובים הממוקמים באשכולות אלו.

על פי הנתונים בשנת תשע"ט 14,158 סטודנטים הגיעו מיישובים הממוקמים באשכולות חברתיים 1-2 לעומת 10,335 סטודנטים בלבד בשנת תשע"ו. בנוסף, בשנת תשע"ט 36,383 סטודנטים הגיעו מיישובים הממוקמים באשכולות חברתיים 3-4 לעומת 32,670 סטודנטים בלבד בשנת תשע"ו.

➤ פיתוח המכללות הביא לגידול משמעותי במספר הלומדים במוסדות אקדמיים במחוזות דרום וצפון

בתשע"ט כ-24% מהסטודנטים לתואר ראשון למדו במוסדות הלימוד הקיימים במחוזות הצפון והדרום (9.7% במחוז הצפון ו-14.6% במחוז הדרום). מספר הלומדים במחוז הצפון גדל כמעט פי שלושה בהשוואה לתחילת שנות ה-2000 (תש"ס), בעיקר כפועל יוצא מהרחבת התוכניות הקיימות במכללות האקדמיות בצפון ופתיחת תכניות לימודים חדשות. שינוי משמעותי זה במפת ההשכלה הגבוהה של ישראל, שהתרחש בשני העשורים האחרונים, לא היה מתאפשר אלמלא הפניית המשאבים התקציביים המשמעותיים שנדרשו לכך אל שני מחוזות הפריפריה.

➤ ראיה רב שנתית – סטודנטים לתואר ראשון לפי מחוז המוסד

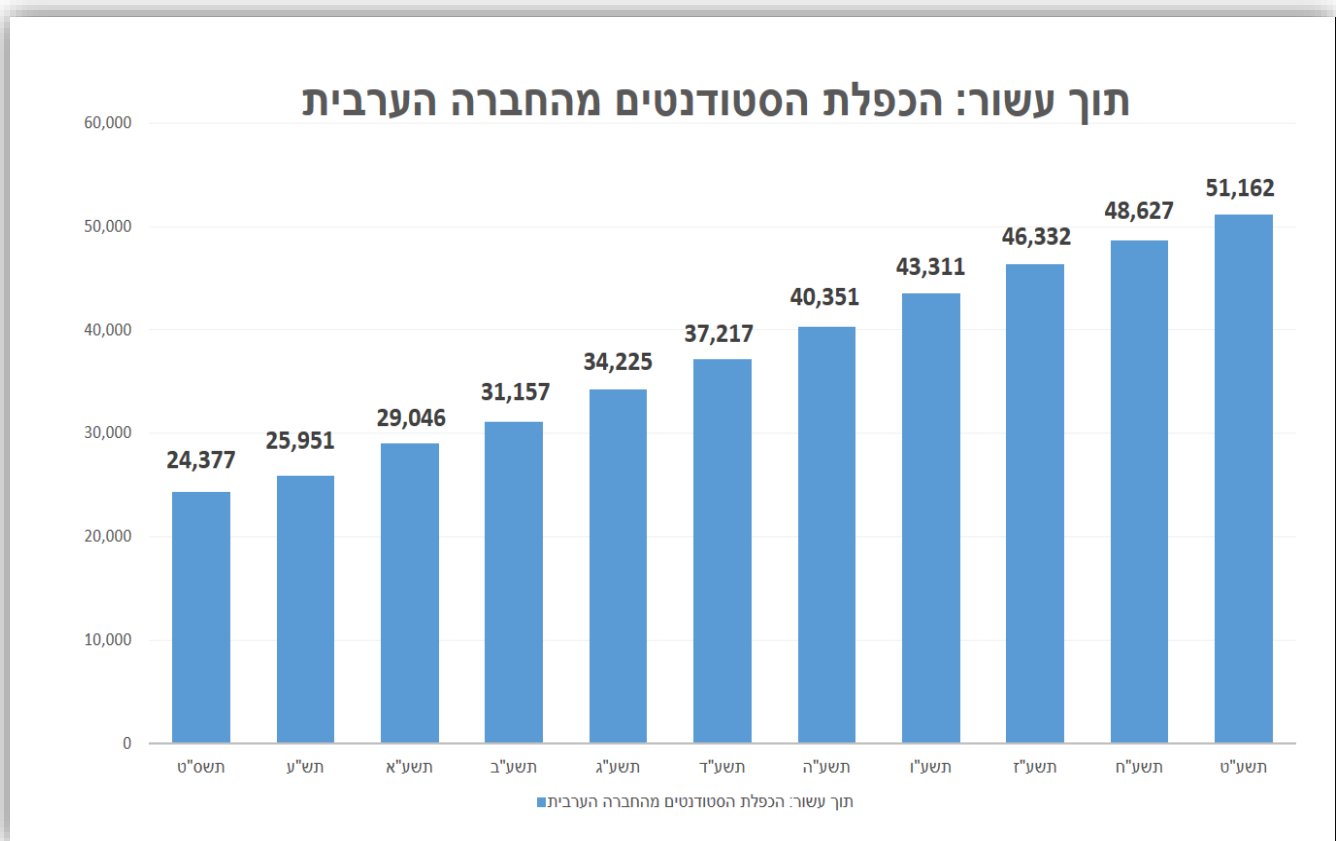
תשע"ט	תשע"ח	תשע"ז	תשע"ע	תש"ס	תש"ן	סה"כ – מס' מוחלטים
190,650	189,845	191,240	178,740	126,900	55,250	סה"כ - אחוזים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	ירושלים
13.9	13.7	13.7	13.4	15.5	22.7	צפון
9.7	9.8	9.7	9.2	5.3	..	חיפה
12.1	12.4	13.4	13.9	17.9	21.7	מרכז
17.9	17.8	17.6	17.4	15.9	4.1	תל-אביב
31.9	31.8	31.2	30.8	31.5	42.8	דרום
14.6	14.5	14.3	15.3	13.9	8.7	

- הנתונים לא כוללים את האו"פ. כמו כן ייתכנו עדכונים בנתוני תשע"ט

7. הנגשת ההשכלה הגבוהה לחברה הערבית: לראשונה מעל 50,000 סטודנטים מהחברה הערבית

- תוך עשור גידול של מעל 100% במספר הסטודנטים מהחברה הערבית
- תואר ראשון – גידול של 95% במספר הסטודנטים
- תואר שני – גידול של 224% במספר הסטודנטים
- תואר שלישי – גידול של 118% במספר הסטודנטים

ראיה רב שנתית לאורך עשור: מספר הסטודנטים מהחברה הערבית

יו"ר ות"ת, פרופ' יפה זילברשץ: "מהפכת שילובם של הסטודנטים הערבים באקדמיה היא הישג חסר תקדים למערכת ההשכלה הגבוהה בישראל. הסטודנטים מהחברה הערבית מצטיינים כיום בכל המוסדות בישראל ועל כך גאוותנו. לצד הכפלת הסטודנטים בתואר הראשון אנחנו עדים לגידולים מרשימים בתארים המתקדמים (מעל 200% בתואר השני) וזו העדות הטובה ביותר לכך שעמדנו במשימה ובזכות תכנית הוליסטית רחבת היקף, ליווי אישי והכוונה החל משלב התיכון ועד לתארים המתקדמים, ובזכות השקעה גדולה של משאבים הצלחנו להסיר חסמים של עשרות שנים.

סגן יו"ר המל"ג פרופ' אדו פרלמן: "מערכת ההשכלה הגבוהה היא המפתח להשתלבות בחברה בכלל ובמשק הישראלי בפרט. הכפלת מספרם של הסטודנטים מהחברה הערבית, ובכלל זה בתחומי לימוד מובילים, באוניברסיטאות המחקר ובמכללות הינה מהפיכה, פרי מאמצים של רבים בות"ת ומל"ג, המובילה לצמצום פערים ולשילובם במעגל התעסוקה. הגדלת מספרם של סטודנטים מהחברה הערבית בלימודי התואר השני ובמיוחד בלימודי התואר השלישי מבטיחה את שילובם בהנהגה

האקדמית-מחקרית של החברה הישראלית. מליג וות"ת ימשיכו להרחיב גם בשנים הבאות את התמיכה בתכניות לשילוב סטודנטים מהחברה הערבית בדגש על הכוונה של הצעירים להגשמה עצמית ולמקצועות מבוקשים במשק, מקצועות המדעים וההייטק, פסיכולוגיה ותחומים אחרים שבהם יש תת ייצוג לחברה הערבית".

בשנת תשע"ט, לראשונה, מעל 50,000 סטודנטים למדו במוסדות להשכלה גבוהה בישראל. מדובר בגידול של מעל 100% מאז תחילת העשור – בשנת תשס"ט למדו בישראל בסך הכל 24,377 סטודנטים מהחברה הערבית. על פי הנתונים בשנת תשס"ט, מספרם של הסטודנטים הערבים לתואר ראשון היה 21,142 בלבד, והם היוו בסך הכל כ-10% מהסטודנטים לתואר ראשון בישראל. כעבור עשר שנים, בתשע"ט, למדו בישראל 41,087 סטודנטים ערבים לתואר ראשון, אשר היוו 17.7% מסך כלל הסטודנטים לתואר ראשון. בתואר השני חל בעשור האחרון גידול של 224% במספר הסטודנטים הערבים. בתשס"ט למדו בישראל רק 2,855 סטודנטים ערבים, שהיוו 6% בלבד מסך הסטודנטים לתואר שני בישראל. בתשע"ט גדל מספרם ל-9,247 סטודנטים, אשר מהווים 14.6% מסך הסטודנטים לתואר שני בישראל. בשנים אלו חל גידול משמעותי של 118% גם בקרב הלומדים לתואר שלישי, כך שבשנת תשע"ט למדו בישראל 828 סטודנטים ערבים לדוקטורט, 7.1% מכלל הדוקטורנטים בישראל, לעומת 380 סטודנטים בלבד, בשנת תשס"ט.

➤ ראיה רב שנתית – פילוח הסטודנטים הערבים לפי תארים

סה"כ	תואר שלישי	תואר שני	תואר ראשון	תשס"ט
24,377	380	2,855	21,142	תשס"ט
25,951	413	3,270	22,268	תש"ע
29,046	457	4,243	24,346	תשע"א
31,157	467	4,847	25,843	תשע"ב
34,225	511	5,233	28,481	תשע"ג
37,217	556	5,692	30,969	תשע"ד
40,351	615	6,165	33,571	תשע"ה
43,311	624	6,929	35,758	תשע"ו
46,332	694	8,197	37,441	תשע"ז
48,627	759	8,708	39,160	תשע"ח
51,162	828	9,247	41,087	תשע"ט

הגידול בשילוב הסטודנטים מהחברה הערבית הוא תוצאה של תכנית הוליסטית מקיפה שמפעילה ות"ת החל בשלב התיכון ועד הלימודים לתארים מתקדמים:

כאמור מספר הסטודנטים מהחברה הערבית באקדמיה הכפיל עצמו במהלך העשור האחרון ועומד כיום על כ-50,000 סטודנטים. גידול משמעותי זה הנו תוצאה של תכנית הוליסטית ורחבת היקף שמופעלת על ידי ות"ת ומליג ב-8 השנים האחרונות. התכנית מתחילה בשלב התיכון עם חשיפה לאקדמיה וממשיכה בתמרוץ ובתגבורים על פני רצף השלבים בתוך האקדמיה, החל במכינות הקדם אקדמיות, דרך התואר הראשון, המשך בתמיכה בתארים המתקדמים – תואר שני, תואר שלישי ופוסט דוקטורט ועד למינוי אנשי סגל אקדמי במוסדות.

בשלב לימודי התיכון פועלת "תכנית רואד" בכ- 45 אשכולות של ישובים, המאגדים כ- 70 ישובים, ומעניקה חשיפה, מידע, וסיוע בבחירת תחום לימודים לאקדמיה לתלמידים מ- 173 בתי ספר תיכון בחברה הערבית, לרבות תמיכות בקורסים רלוונטיים (כגון: פסיכומטרי), סיורים לאקדמיה, יריד השכלה גבוהה בשיתוף עם המוסדות בתוך הישובים.

במסגרת לימודי המכינות הקדם אקדמיות ובלמודי התואר הראשון מופעלות תכניות תמיכה ייעודיות עבור החברה הערבית הכוללות תגבורים בשפה (עברית ואנגלית) וכן תמיכות אקדמיות, כלכליות וחברתיות. התמיכה המשמעותית בתואר הראשון ניתנת בעיקר בשנה"ל הראשונה לתואר מאחר וזוהי שנה רצופת אתגרים, אשר הצלחה בה מקטינה את שיעורי הנשירה ומגדילה משמעותית את הסיכוי להצליח בכל התואר. עוד בתואר הראשון, בתקצוב ות"ת ובשיתוף המשרד לשוויון חברתי ומשרד החינוך, מוענקת מלגת 'אירתקא' (המופעלת על ידי פר"ח) בכל שנה ל-800 סטודנטים חדשים המתחילים שנה א' בכל מחזור, סה"כ כ-2,250 סטודנטים בשנה. המלגה מלווה את הסטודנטים לכל אורך התואר. הסטודנטים נבחרים על בסיס מצב סוציו אקונומי ותחומי לימוד מועדפים, בכדי להביא לגיוון בתחומי הלימוד הנדרשים בשוק התעסוקה הישראלי ויש בהם תת ייצוג של החברה הערבית, בין היתר תחומי ההייטק והמוסיקה. גיוון תחומי הלימוד מתבצע באמצעות מגוון תכניות של ות"ת, כגון רואד, המסלולים הייעודיים להנדסה במכינות וכן תכנית הישגים להייטק, המביאה צעירים מהפריפריה, לרבות מהחברה הערבית, לתחומי ההייטק.

כמו כן הוקמו בתקצוב ות"ת מרכזי קריירה ייעודיים עבור החברה הערבית במוסדות, המסייעים בהכנה לשוק התעסוקה. ות"ת תומכת גם בעידוד מצוינות ומעניקה מלגות הצטיינות לתארים מתקדמים בקרב החברה הערבית, לרבות בתואר השני המחקרי, בתואר השלישי ובפוסט דוקטורט וכן תומכת בקליטת אנשי סגל אקדמי מצטיין מקרב החברה הערבית.

➤ מלגות מעוף וקליטת חברי סגל אקדמי מצטיין מהחברה הערבית

מאז שנת תש"ע ועד תשע"ט העניקה ות"ת כ-51 מלגות מעוף בסך כ-48 מיליון ש"ח לחברי סגל אקדמי מצטיינים מהחברה הערבית. מלגות "מעוף" מיועדות למדענים צעירים מצטיינים, בני החברה הערבית. מטרתן לאפשר לזוכים להיקלט במוסדות להשכלה גבוהה המתוקצבים ע"י ות"ת בישראל, אוניברסיטאות ומכללות אקדמיות, מעבר למסלולים הקיימים, דרך תוספת תקנים ייעודית. המוסדות מתחייבים לקלוט את המלגאים כחברי סגל במשרה מלאה בתום תקופת המלגה.

8. התכנית למצוינות בקרב יוצאי אתיופיה: תוך 5 שנים גידול של 35% במספר הסטודנטים יוצאי אתיופיה

תשע"ט	תשע"ח	תשע"ז	תשע"ו	תשע"ה	
3,996	3,800	3,591	3,287	2,937	סה"כ
3,567	3,377	3,194	2,903	2,608	תואר ראשון

על פי הנתונים ב-5 השנים האחרונות חל גידול של 35% במספר הסטודנטים יוצאי אתיופיה בכלל התארים, מ-2,937 סטודנטים בתשע"ה ל-3,996 סטודנטים בתשע"ט. התכנית הרב שנתית הציבה יעד להגדלת מספר הסטודנטים יוצאי אתיופיה בתואר הראשון, כך ששיעורם מקרב הסטודנטים יעמוד עד לסיום התכנית הרב שנתית, תשפ"ב, על כ-1.7%, בדומה לשיעורם באוכלוסייה. בשנת תשע"ט מספר הסטודנטים יוצאי אתיופיה לתואר ראשון עמד על 3,567 המהווים 1.5% מכלל הסטודנטים סטודנטים (קרוב להשגת היעד).

גידול משמעותי זה הנו תוצאה של תכנית הוליסטית ורחבת היקף שמקדמות ות"ת ומל"ג בשלוש השנים האחרונות. התכנית מתחילה לאחר הצבא עם חשיפה לאקדמיה בישובים וממשיכה בתמרוץ ובתגבורים על פני רצף השלבים בתוך האקדמיה, החל במכינות הקדם אקדמיות, דרך התואר הראשון, המשך בתמיכה ומלגות הצטיינות בתארים המתקדמים – תואר שני, תואר שלישי ופוסט דוקטורט ועד למינוי אנשי סגל אקדמי במוסדות.

במסגרת תכנית ההנגשה ליוצאי אתיופיה תוגברו בשנתיים האחרונות רכזי תכנית "הישגים" להנגשה לצעירי הפריפריה, הפועלים בישובים המובילים מבחינת היקף אוכלוסיית יוצאי אתיופיה. תפקידם של הרכזים הנו לאתר את הצעירים המתאימים, להכווין אותם לאקדמיה ולסייע בבחירת תחום לימודים. כמו כן מסייעות ות"ת ומל"ג באמצעות תכנית הישגים ובאמצעות המכינות הקדם אקדמיות במימון הכנה לקורס פסיכומטרי לצורך עמידה בתנאי הקבלה למוסדות האקדמיים. ות"ת מעמידה באמצעות המוסדות האקדמיים מעטפת נרחבת לתלמידי המכינה הקדם אקדמית ולסטודנטים לתואר ראשון יוצאי אתיופיה עבור תגבורים אקדמיים, מיומנויות למידה, מימון מעונות או נסיעות וכדומה. המעטפת הרחבה מסייעת בצמצום שיעורי נשירה ומגדילה את סיכויי ההצלחה בתואר הראשון.

במקביל לכל אלה וכאלמנט מרכזי, ועדת ההיגוי מובילה תפיסת מצוינות ומנהיגות, הכוללת תמיכה ועידוד סטודנטים מצטיינים, לכל אורך רצף התארים, מהתואר הראשון, דרך התואר השני המחקרי, הדוקטורט ועד לתכניות קליטת אנשי סגל אקדמי יוצאי אתיופיה במוסדות להשכלה הגבוהה. התכנית מאפשרת לתמוך בסטודנטים במסלול המחקרי באמצעות מלגות הצטיינות רחבות, כמו גם להאיר את קהילת יוצאי אתיופיה מזווית של מצוינות ולממש את הפוטנציאל האקדמי חברתי הטמון בסטודנטים.

המלגות לקליטת אנשי סגל אקדמי מיועדות למדענים צעירים מצטיינים, יוצאי אתיופיה. מטרתן לאפשר לזוכים להיקלט במוסדות להשכלה גבוהה המתוקצבים ע"י ות"ת בישראל, אוניברסיטאות ומכללות אקדמיות, מעבר למסלולים הקיימים, דרך תוספת תקנים ייעודית. המוסדות מתחייבים לקלוט את המלגאים כחברי סגל במשרה מלאה בתום תקופת המלגה.

9. ראיה רב שנתית - הנגשת ההשכלה הגבוהה לחברה החרדית

מל"ג וות"ת מקדישות מאמצים ומשאבים רבים על מנת להנגיש את ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה החרדית ולשלב בתעסוקה ובחברה בישראל. מאמצים אלו נשענים על שני עקרונות מנחים: 1. הכרה במאפיינים הייחודיים של האוכלוסייה החרדית, בעיקר בנושא פערי ההשכלה בינם לבין הציבור הכללי וכן בפערי ההשכלה בין גברים ונשים חרדים. 2. הכרה בכך ששילובם באקדמיה של חרדים החפצים בכך מחייב כיבוד אורח חייהם ומתן מענה הולם לצרכיהם. סך כל הסטודנטים החרדים שלמדו במוסדות להשכלה גבוהה בתשע"ט עמד על יותר מ-12,700 סטודנטים: כ-10,850 לתואר ראשון, כ-1,750 לתואר שני, כ-130 לתואר שלישי. בנוסף לכך 2,000 סטודנטים למדו במכינות. בשנת תשע"א כ-6,000 סטודנטים חרדים בלבד השתלבו בהשכלה הגבוהה בישראל. היעד ל-2022 הוא 19,000 סטודנטים. סך התקציב שיועד לתכנית הרב-שנתית (6 שנים) עומד על כ-1.2 מיליארד ש"ח.

10. מהפכת הלמידה האקדמית דיגיטלית: גילאי 40 + חוזרים לאקדמיה**נתוני תשע"ט:**

- ❖ כ-50,000 סטודנטים לומדים קורסים אקדמיים דיגיטליים
 - ❖ כ-10,000 סטודנטים סיימו את הקורסים בהצלחה
 - ❖ כ-25% מהסטודנטים שסיימו את הקורסים הם מעל גיל 40 (14.7%) או מתחת לגיל 20 (8.7%)
- לשם השוואה בלמידה אקדמית "רגילה" רק 5% מהסטודנטים הם מעל גיל 40 ו-5.4% מתחת לגיל 20

יו"ר ות"ת, פרופ' יפה זילברשץ: "הנתונים החדשים מלמדים כי מהפכת הלמידה האקדמית הדיגיטלית בעיצומה ובשנים הקרובות הרכב הסטודנטים בישראל צפוי להשתנות – והדבר מחייב את המוסדות האקדמיים לעדכן את שיטות ההוראה, להתאים אותן לשינויים הטכנולוגיים המואצים, ולעובדה שגיל הלומדים יהיה רב גוני ויתפרס מגיל התיכון ועד הפנסיה. בעיקר על המוסדות האקדמיים להביא בחשבון שבעולמות התעסוקה החדשים אנשים מרבים לשנות מקומות עבודה, להחליף קריירה ולהעשיר את הידע המקצועי. הלמידה האקדמית הדיגיטלית מאפשרת לבוגרים אשר השתלבו בתעשייה לחזור לאקדמיה במקום ובזמן שנוח להם ולרכוש ידע רלוונטי ועדכני".

השרה לשוויון חברתי, גילה גמליאל: "קמפוס II הוא אחת מבשורות מהפכת השוויון החברתי, בשיתוף פעולה הדוק ופורה עם המל"ג אנחנו מאפשרים נגישות להשכלה גבוהה לכל אזרחי ישראל באשר הם. עשרות אלפי לומדות ולומדים, שכבר הצטרפו למהפכה, נהנים מנגישות מלאה למגוון עשיר של קורסים, אקדמיים כמו מקצועיים, עם המרצים הכי טובים והכל בחינם, מכל מקום ובכל שעה ביממה. זו תכלית המיזם הלאומי ישראל דיגיטלית במשרד לשוויון חברתי, להסיר חסמים ולרתום את הכלים הדיגיטליים לשינוי חברתי אמיתי."

בשנת תשע"ט 50,487 סטודנטים למדו קורסים אקדמיים דיגיטליים ומעל 10,000 סטודנטים השלימו את המטלות האקדמיות וסיימו את הקורסים בהצלחה (55.4% נשים, 44.6% גברים). מהנתונים עולה שהלמידה האקדמית דיגיטלית מאפשרת לסטודנטים מעל גיל 40 להשתלב מחדש באקדמיה לצורך רכישת קריירה חדשה, השתלמויות מקצועיות, או העשרת הידע הכללי. על פי הנתונים כ-25% מהסטודנטים שסיימו את הקורסים הם מעל גיל 40 (14.7%) או מתחת לגיל 20 (8.7%). לשם השוואה בלמידה אקדמית "רגילה" רק כ-10% בלבד מהסטודנטים הם מעל גיל 40 (5.9%) או מתחת לגיל 20 (5.4%).

למידה אקדמית דיגיטלית - פילוח לפי גילאים

גיל	19 - 16	30 - 20	40 - 31	מעל 40
	8.7%	64.8%	11.9%	כ-15%

קידום הלמידה הדיגיטלית הינו מיזם משותף למועצה להשכלה גבוהה (מל"ג) ולמטה ישראל דיגיטלית במשרד לשוויון חברתי. מדובר בתהליך שהחל לפני כשנתיים, עם הקמת ועדת הליווי של ות"ת ומל"ג ללמידה דיגיטלית והוצאת הקולות הקוראים הראשונים לתקצוב קורסים אקדמיים דיגיטליים במוסדות להשכלה גבוהה. עד כה אושרו להפקה כ-80 קורסים דיגיטליים (כ-50 קורסים כבר נלמדים ואחרים נמצאים בשלבי פיתוח שונים) בתקצוב של עשרות מיליוני שקלים. הקורסים הועלו לאתר edX העולמי ולפלטפורמה הלאומית 'קמפוס'.

הקורסים האקדמיים הדיגיטליים כוללים את מיטב המרצים באוניברסיטאות ובמכללות במגוון תחומי דעת. קורסים אלו מופקים ברמה אקדמית גבוהה מאוד ומאפשרים למרצים מגוון כלים ואפשרויות שהופכים את ההוראה להרבה יותר חווייתית מבחינת הסטודנט, ובכלל זה שילוב של סרטונים ומצגות אינטראקטיביות וכלי מדיה מתקדמים. הקורסים האקדמיים הדיגיטליים אף תורמים לצמצום פערים בחברה הישראלית ולהנגשה רחבה יותר של ההשכלה הגבוהה. הקורסים הדיגיטליים פתוחים ונגישים ברשת לכולם, ומשכך הם מאפשרים למועמדים להשכלה גבוהה ולציבור הרחב לטעום באופן חופשי ממגוון מבואות ותחומי דעת ולהחליט בצורה מושכלת מה ללמוד במוסדות להשכלה גבוהה. בנוסף לכך, הרחבת השימוש בקורסים דיגיטליים תחזק ותבסס את מעמדה של האקדמיה הישראלית בזירה הבינלאומית ותאפשר הנגשת ידע אקדמי מישראל לעולם.

בתוך כך במהלך השנה החולפת מ"ג אישרה לראשונה, את האסדרה של הלמידה הדיגיטלית באקדמיה בישראל, ובכלל זה הוחלט כי הקורסים המועברים בלמידה דיגיטלית יהיו שקולים ברמתם האקדמית לקורסים המתקיימים במתכונת הרגילה. יצוין שבמידה והיקף הלמידה הדיגיטלית יהיה 1/3 מהיקף התואר - ניתן יהיה לפרוס את לימודי התואר הראשון על פני יומיים בשבוע בקמפוס, לעומת המתכונת הרגילה המחייבת שלושה ימי לימוד בשבוע בקמפוס ובכך לתמוך במיוחד באוכלוסיית הסטודנטים העובדים לצרכי מימון לימודיהם ומחייתם.

11. התעצמות המחקר – תוך עשור: הוכפל פי 3 התקציב השנתי של קרנות המחקר בישראל

התקציב השנתי של ות"ת להשקעה בקרנות המחקר בין השנים 2010-2019:

- ✓ הוכפל פי 2.7 תקציב קרנות המחקר: מ- 450 מיליוני ש"ח (2010) למיליארד ו-228 מיליוני ש"ח (2019)
- ✓ הוכפל תקציב הקרן הלאומית למדע: מ- 284 מיליוני ש"ח (2010) ל- 590 מיליוני ש"ח (2019)
- ✓ הוכפל פי 3.5 תכנית המו"פ האירופאי: מ- 149 מיליוני ש"ח (2010) ל- 519 מיליוני ש"ח (2019)

השתתפות ות"ת בקרנות המחקר השונות, 2010 מול 2019 – מיליוני שקלים

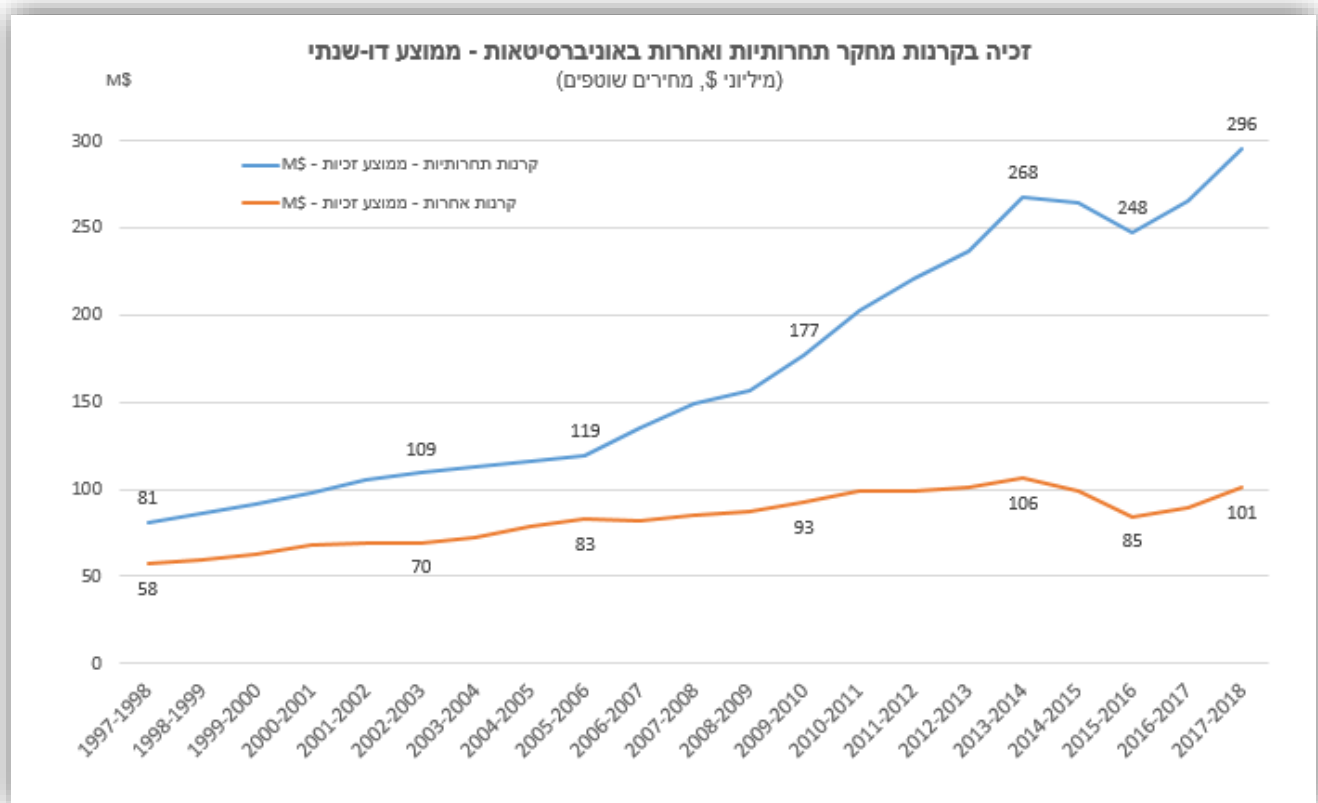
תשע"ט	תשע"ח	תשע"ז	תשע"ד	תשע"ב	תש"ע	
590.6	542.619	460.810	375.000	332.902	284.200	הקרן הלאומית למדע
5.000	5.000	10.000	8.000	5.000	5.000	הקרן עם משרד הביטחון
11.000	9.610	7.878	4.304	5.000	3.181	קרן פזי
519.052	451.137	295.041	300.594	234.624	148.596	תכנית המסגרת האירופית
10.115	10.560	7.827	5.119	13.898	9.377	הקרן הביו רפואית
3.060	2.718	3.120	-	3.313		GIF
33.703	23.852	17.090	-			BSF
38.000	36.446	23.786	7.642			קרן ישראל סין
11.550	11.331	9.967	0.303			קרן ישראל הודו

6.400	4.218	Planning & Budgeting Committee ועדה לתכנון ותקציב				קרן ישראל סינגפור
1,228,500	1,097.491	835.519	700.962	594.737	450.354	סה"כ שימושים

השקעה חסרת תקדים במחקר: מאז תחילת העשור חל גידול של פי 3 בתקציב השנתי של קרנות מחקר בישראל. הגידול התקציבי הוא תוצאה של מדיניות ות"ת אשר רואה בקרנות המחקר את עמוד השדרה של המחקר הבסיסי התחרותי, שחיזוקו חיוני והכרחי לצורך שימור מעמדה הבינלאומי של מדינת ישראל. התוספות התקציביות מאפשרות את הגדלת מספר המענקים לחוקרים, הגדלת גובה מענקי המחקר ושיפור איכותם.

- הגידול המשמעותי ביותר בא לידי ביטוי **בהכפלת תקציב הקרן הלאומית למדע** מ- 284 מיליוני שקלים (2010) ל- 590 מיליוני שקלים (2019). הקרן הלאומית למדע מאוגדת כעמותה אשר מטרתה "להעריך, לבחור ולתמוך בהצעות למחקר בסיסי בתחומים של מדעי הרוח והחברה, מדעי החיים והרפואה והמדעים המדויקים והטכנולוגיה, בדרך של הענקת מענקי מחקר להצעות למחקר בסיסי, שייבחרו בהליך תחרותי ועל בסיס מצוינות ואיכות מדעית."
- **הכפלה פי 3.5 של תכנית המו"פ האירופאי:** מ- 149 מיליוני שקלים (2010) ל- 519 מיליוני שקלים (2019). חלקה של ישראל בתכניות המו"פ האירופאי נקבע בהתאם ליחס התמ"ג המקומי לסך התמ"ג האירופאי.
- **מאז שנת 2016 ות"ת מתקצבת גם את תכנית מענקי המחקר NSF-BSF:** מדובר בתכנית יוקרתית של שיתוף פעולה מדעי בין חוקרים ישראלים לאמריקאים. התכנית מחלקת מענקים לשורה של תחומי מחקר, בהם: מדעים מדויקים, הנדסה ומדעי המחשב (מקצועות ה-STEM), מדעי הטבע והחיים, מדעי כדור הארץ והסביבה, כלכלה, פסיכולוגיה ועוד. בשנת תשע"ט התכנית תוקצבה בסך כ-33.7 מיליוני שקלים. עבור החוקרים הישראלים מדובר בתכנית חשובה ביותר המרחיבה בצורה משמעותית את אפשרויות המחקר בשיתוף פעולה עם המדע האמריקאי, הנחשב למוביל בעולם.

12. ראייה רב שנתית – גידול משמעותי בזכויות בקרנות מחקר ובפרסומים אקדמיים

בעשור האחרון ניתן לראות עליה חדה בשיעור של כמעט פי 2 בסך הזכייה במענקי מחקר תחרותיים, שרובן המוחלט (כ-80%), הוא בגין זכיות במענקי הקרן הלאומית למדע וקרן המו"פ האירופי. סך הזכיות הגבוה ביותר הוא בתחומי הרפואה ומדעי החיים (כ-40% מכלל הזכיות), והוא נשמר לאורך זמן, אולם הגידול המשמעותי ביותר באחוזים חל בתחומי ההנדסה ומתמטיקה ומדעי המחשב, אשר סך הזכיות בהם גדל פי 2.5 מאז שנת תשס"ט.